

Arkeologisk utredning, etapp 1

Väster och öster om Nissan

Ny vattenledning och vattentäkt mellan Gislaved och Hestra

Båraryd och Källeryds socknar i Gislaved och Gnosjö kommuner

Jönköpings län

JÖNKÖPINGSLÄNSMUSEUM

Arkeologisk rapport 2004:58

Fredrik Engman &
Aadel Västbö-Franzén

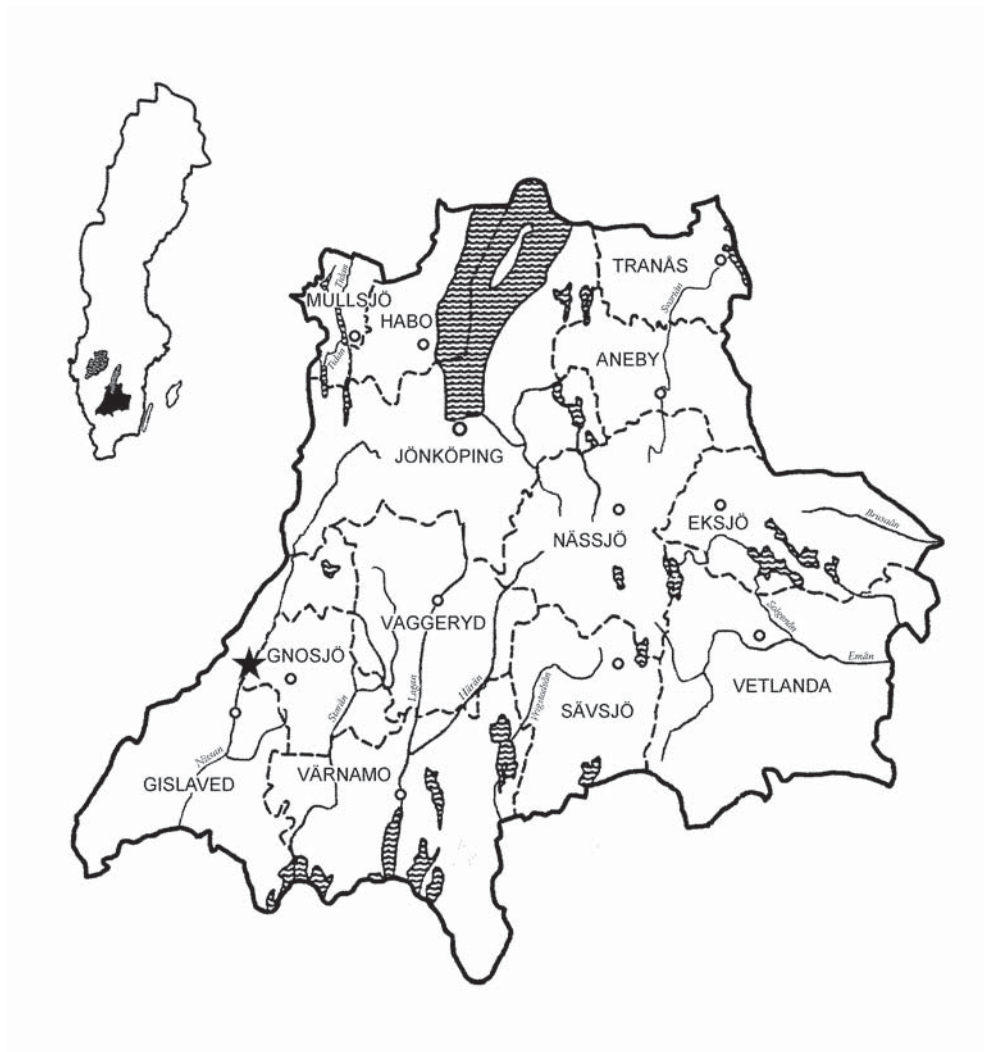
Arkeologisk utredning, etapp 1

Väster och öster om Nissan

Ny vattenledning och vattentäkt mellan Gislaved och Hestra

Båraryd och Källeryds socknar i Gislaved och Gnosjö kommuner

Jönköpings län

Rapport, foto och renritningar: Fredrik Engman

Digital kartbearbetning: Fredrik Engman

Grafisk design: Anders Gutehall, Anna Stålhammar-Lorentzi

Tryckning och distribution: Lars-Göran Gustafsson och Marita Tidblom

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

Jönköpings läns museum
Box 2133
550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00.
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2004

Innehåll

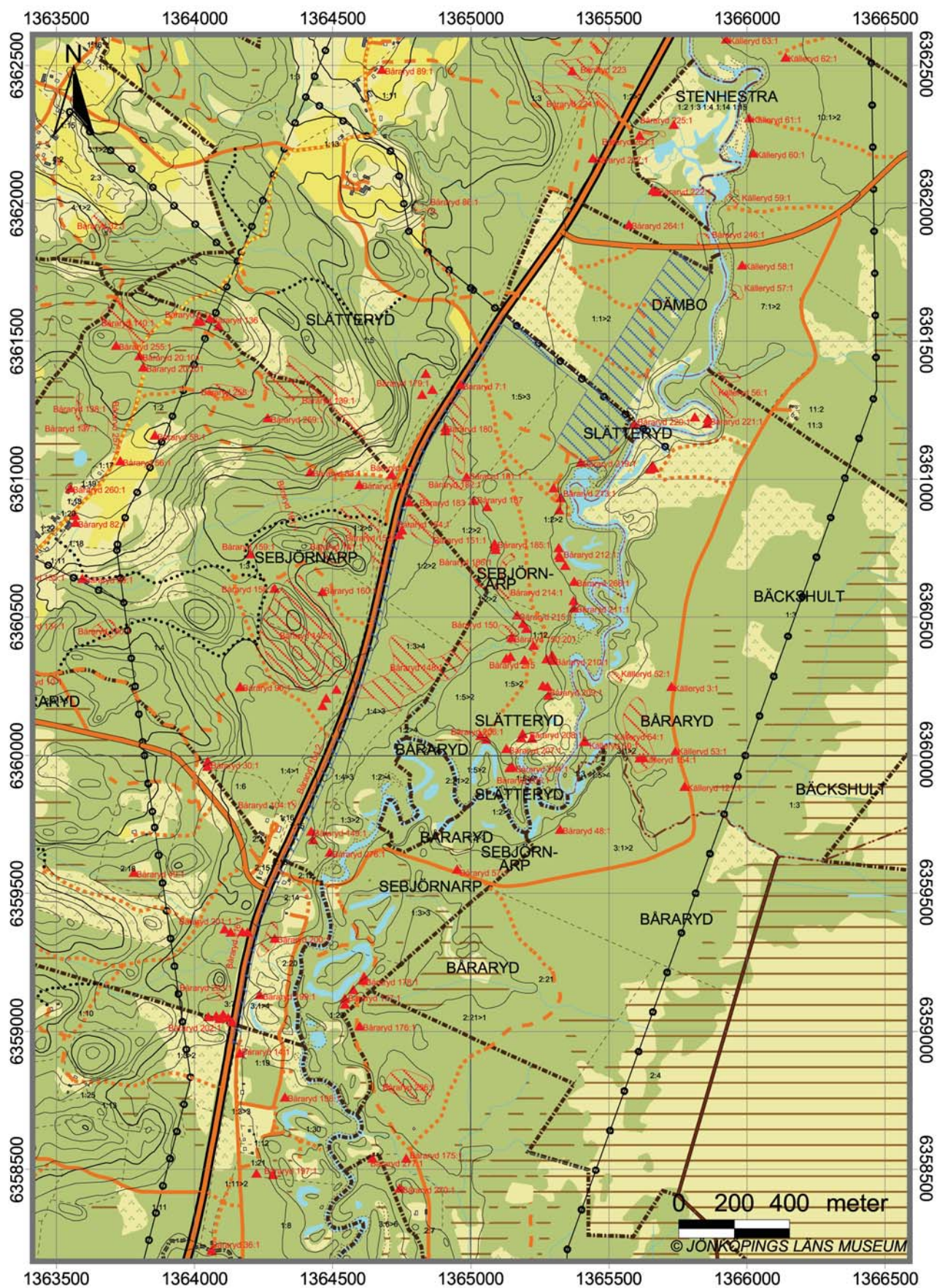
Inledning	5
Målsättning och metod	5
Topografi	5
Fornlämnings- och kulturmiljö	5
Resultat	6
Kart- och arkivstudie	6
Fältinventering	8
Sammanfattande åtgärdsförslag	15
Sammanfattning	16
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Referenser	17
Tryckta källor	17
Arkiv	17
Kartunderlag	17

Bilagor

Bilaga 1 Tabell över fornminnesregistret och nypåträffade lämningar

Figurer

Figur 1 Utdrag ur digitala fastighetskartan	4
Figur 2 Dokumentation av nypåträffade kolbottnar	5
Figur 3 Karta över indikationer påträffade vid kart- och arkivstudien	7
Figur 4 Karta över nypåträffade lämningar (norra delen)	10
Figur 5 Karta över nypåträffade lämningar (södra delen)	11

Figur 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Utredningsområdet, öster om vägen, markerat med blå skraffering. Se även figur 4 och 5.

Inledning

Jönköpings läns museum har under oktober månad 2004, genomfört en arkeologisk utredning, etapp 1, med anledning av planerad vattenledning mellan Gislaved och Hestra samt områden för vattentäkt i Båraryds socken i Gislaveds kommun samt Källeryds socken i Gnosjö kommun. Utredningen genomfördes av Jan Borg, Fredrik Engman och Aadel Vestbö-Franzén, antikvarier vid Jönköpings läns museum.

Utredningen omfattar dels en ca 4 kilometer lång och 15 meter bred sträcka längs riksväg 26 samt ett område för planerade vattentäkter, motsvarande ca 16 hektar.

Målsättning och metod

Målsättningen med utredningen var, i enlighet med länsstyrelsens kravspecifikation, att klargöra hurvida det finns ovan mark synliga forn- och kulturlämningar som kommer att beröras av kommande exploatering samt att bedöma om det finns områden där vidare utredning i form av sökschakts-grävning är nödvändig.

Vid utredningen har Jönköpings läns museums antikvarisk topografiska arkiv samt lantmäteriet i Jönköpings arkiv genomgåts. Därefter har en fältinventering genomförts, där påträffade forn- och kulturlämningar registrerats och beskrivits.

Figur 2. Dokumentation av nypåträffade kolbottnar.

Topografi

Landskapet inom utredningsområdet utgörs av flack sedimentär mark som sluttar svagt ner mot Nissan i öster. En mindre del av utredningsområdet sträcker sig öster om Nissan och här är marken delvis eroderad och består av äldre åfåror. Utredningsområdets norra del (vattentäktsoområdet) består av äldre kalhygge planterat med tall i olika åldrar. Vid planteringen har området markberetts vilket delvis skadat lämningarna inom detta område.

Fornlämnings- och kulturmiljö

I utredningsområdets närområde finns ett stort antal forn- och kulturlämningar registrerade, se figur 1 och bilaga 1. Enstaka lösfynd från stenålder och stenåldersboplatser finns registrerade framförallt utmed Nissans stränder (Båraryd RAÄ 104, 137, 225 och 246). I samband med anläggandet av en ny väg och bro över Nissan, ca 100 meter nordost om utredningsområdet, undersöktes en mesolitisk boplatz, Båraryd 248 (Gustafsson 1997, 1998). Från bronsålder och äldre järnålder finns en rösebotten (Båraryd 10) och en gravgrupp med domarringar (Båraryd 8). Dessa är belägna närmare den historiskt kända bygden ca 1 kilometer väster om utredningsområdet. I anslutning till utredningsområdet finns lämningar efter äldre typer av järnframställning i form av blästerugnsplatser och slaggvarpar. Det höga antalet platser för järnframställning tyder på en stor järnproduktion inom området. Till järnframställningen krävdes mycket kol vilket vi finner spår av i form av kolningsgropar. I anslutning till

och inom utredningsområdet finns även kolningslämningar i form av kolbottnar med tillhörande kolarkojgrunder. Generellt bedöms kolningsgroparna som äldre och kolbottnarna som yngre men inom detta område verkar de samexistera och kan därför ha utnyttjats parallellt. Även om det är lämningstyperna från järnåldern som dominerar finns lämningar från samtliga förhistoriska perioder i socknen (Frykman 1981, 31). Att området som idag framförallt består av skog till stora delar varit ett viktigt agrart produktionslandskap framgår av att sankängarna kring Nissan varit inhägnade och ett flertal ängslador finns utritade längs med ån på de äldre kartorna. Det dialektala ordet ”sagg” för säv, förekommer på en karta (Båraryd akt 24) i form av ”saggdalen”, ”sagghålan”, etc. Ordet var knutet till Vestbo härad (Rietz 1962, 714). Ytterligare en ägonamnsegendomlighet finns i akt 24, ”Bringebärskärret”. Närheten till den tidigare danska/svenska gränsen är troligen anledningen till att den dansknorska benämningen på hallon förekommer i dessa trakter (Rietz 1962, 49). Från historisk tid finns ett flertal lämningar i form av kommunikationshistoriska lämningar med vägbankar, broar, väghållningsstenar och milstenar (Båraryd RAÄ 7, 14, 57, 58 m fl). Ett flertal torp och platser för sågar och kvarnar finns även medtagna i fornminnesregistret (Båraryd RAÄ 32, 36, 48, 50 m fl). Ovanligt många platser med namn och tradition finns även i anslutning till utredningsområdet, till exempel RAÄ 142, Fläskaberget där tjuvar enligt traditionen lurat förbönder på deras skinkor (fläsk) vilka sedan gömdes i berget.

Resultat

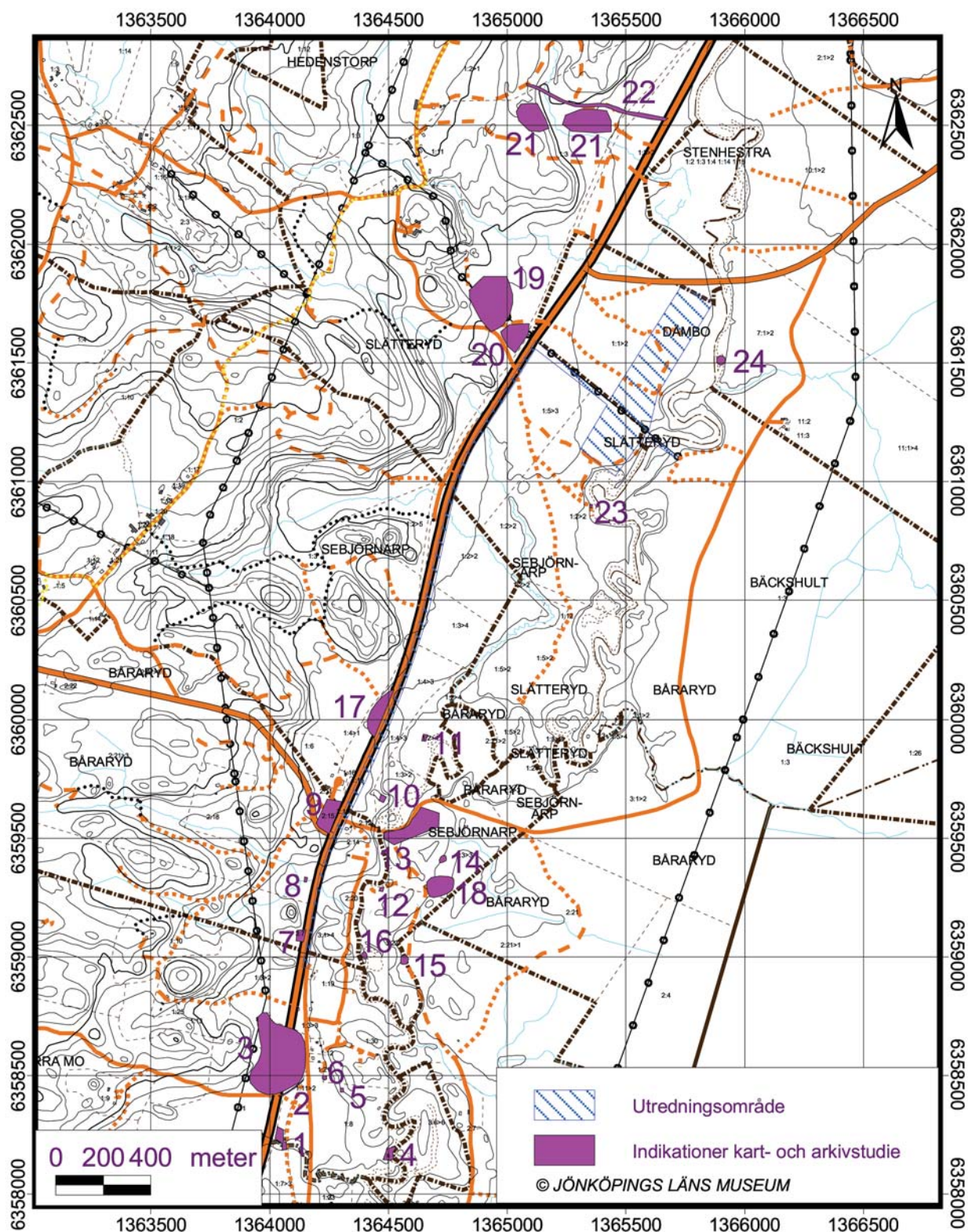
Kart- och arkivstudie

Inom utredningsområdet finns enstaka lämningar som kan komma att beröras, nr 3 och 7, medan de allra flesta observationer antingen ligger utanför planområdet eller består av kulturhistoriskt intressanta eller forlämningsindikerande ortnamn. Vid kartanalysen framkom inga ortnamn som indikerade kolningsverksamhet eller slaggförekomster, vilket kan tyckas märkligt med anledning av det stora antalet av dessa lämningstyper. Ett par av lantmätarna angav mycket detaljerat ägonamn som nu är ur bruk, men inte ens i deras texter fanns några indikationer kring kol eller järnframställning. Ett visst intresse kan möjligen ägnas de ortnamn som indikerar geologiska formationer. Det på ekonomiska kartan utsatta ”Fläskaberget” finns med i akt 27, liksom ”Kattstensberget”. ”Fläsksten” används som folkligt uttryck för kvarts men i detta fall kan en tradition kopplas till namnet, se ovan. Troligen är även kattsten en folklig geologisk benämning för någon bergart. Gruvhålen i Slättaryd visar att brytningsverksamhet funnits i området. ”Hålgropsvägen” indikerar att gropar funnits/finns i området, kanske lämningar efter brytning.

Nedan följer en kort beskrivning av de indikationer som kartstudien påvisat, jämför med kartan, figur 3:

1. Läge för såg och "sågplats" inom ekonomiska kartans samfällighet.
2. Äldre vägsträckning enligt akt 28.
3. Läget för Torpet Moen år 1855.
4. Kvarnplats inom ekonomiska kartans samfällighet.

Figur 3. Karta över indikationer påträffade vid kart- och arkivstudien

-
5. Ängslada.
 6. Cirkel utritad på kartan. Kolbotten, grav?
 7. Fattigstuga och fattigstugans plan.
 8. Bro över ån på den äldre vägen. Runstensläge?
 9. Läget för torpet Nybrotorpet. I akt 27, även kallad Fiskatorpet.
 - 10-12. Ängslador: "Ladbacke", "Hårdmark vid ladan".
 13. "Ryttareveken", indikerande ortnamn?
 - 14-16. "Backe", "Backeholme" samt "Backemark", markerade med cirkelsymbol. Kolbottnar, Gravar?.
 17. "Bolgårdskärret". Indikerande ortnamn.
 18. "Bruddalen". Indikerande ortnamn.
 19. "Vintergapsrödjorne".
 20. "Vägstavssvedjorne".
 21. "Vid hålgropsvägen", "Sunnan hålgropsvägen", "näst hålgropen". Indikerar hålgropar, t. ex efter brytning. Kan även spegla naturformationer.
 22. Vägsträckning i den äldre kartan som troligen visar hålvägen.
 23. Ängslada.
 24. Cirkelsymbol. Tydligt markerad i kartan. Möjligen kolbotten.

Fältinventering

Vid fältinventeringen registrerades 23 objekt, vilka utgörs av lämningar efter kolning. Inom utredningsområdet berörs även fem registrerade lämningar, vilka medtagits i nedanstående beskrivning. Efter respektive lämning följer ett åtgärdsförslag, se även figur 4 och 5.

1 - Område med skogsbrukslämningar

Område, ca 50x20-25 m (NO-SV) bestående av två kolbottnar och en kolarkojgrund. Kolbottnarna är runda, 9 respektive 13 m i diameter och 0,1-0,3 m höga. Den västliga kolbottnen omges ställvis av stybbgropar ca 1-3 m i diameter. Kolbotten i nordöst omges av dike/ränna i söder och väster, vilket är 1-2 m brett och ca 0,4 m djupt. Centralt i området är kolarkojgrund ca 5x3 m (N-S) bestående av ca 1 m breda och 0,3 m höga jordvallar. Eventuell öppning finns i söder. Enstaka stenar synliga i kojgrundens västra del. Lämningarna är kraftigt skadade av markberedning.

Åtgärdsförslag: Ingen åtgärd på grund av de kraftiga skadorna.

2 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 40x20-25 m (NO-SV) bestående av två kolbottnar och en kolarkojgrund. Kolbottnarna är runda, 17 respektive 18 m i diameter och ca 0,4 m höga. Kolbottnarna är ställvis omgivna av stybbgropar 3x1-4x2 m stora och 0,4-0,5 m djupa. I områdets nordvästra del finns en kolarkojgrund 5x3 m (NNO-SSV) bestående av en synlig vall i väster och norr, ca 1 m bred och 0,2-0,3 m hög. Öppning (?) åt söder. I norr finns ett flertal övertorvade stenar vilka kan utgöra en spisrest. Väster om kojgrunden är tre gropar 1-1,5 m stora och 0,1-0,2 m djupa. I samband med fornminnesinventeringen

noterades ytterligare tre kolbottnar väster om området, vilka inte kunde påträffas på grund av tät tallskog.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

3 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 17 m i diam och 0,4 m hög. Omgiven av stybbgropar, 3-4x2 m stora och 0,4-0,5 m djupa.

Åtgärdsförslag: Ingen åtgärd, berörs inte av nuvarande exploatering.

4 - Område med skogsbrukslämningar

Område, ca 40x20-25 m (NV-SO) bestående av två kolbottnar. Kolbottnarna är runda, 14 respektive 15 m i diameter och 0,3-0,4 m höga. Båda kolbottnarna omges av dike/stybbgropar 1-2 m breda och 0,2-0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

5 - Område med skogsbrukslämningar

Område, ca 45x20 m (NV-SO) bestående av två kolbottnar och en kolarkojgrund. Kolbottnarna är runda ca 15 m i diameter. De omges av diken ca 1-3 m breda och 0,2-0,4 m djupa. I områdets södra del är en kolarkojgrund, rund, ca 4 m i diameter bestående av ca 1 m breda och 0,3 m höga jordvallar, med öppning åt norr.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

6 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 18 m i diameter och 0,5 m hög. Omges av dike, ca 1,5-2 m brett och 0,5-0,6 m djupt.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

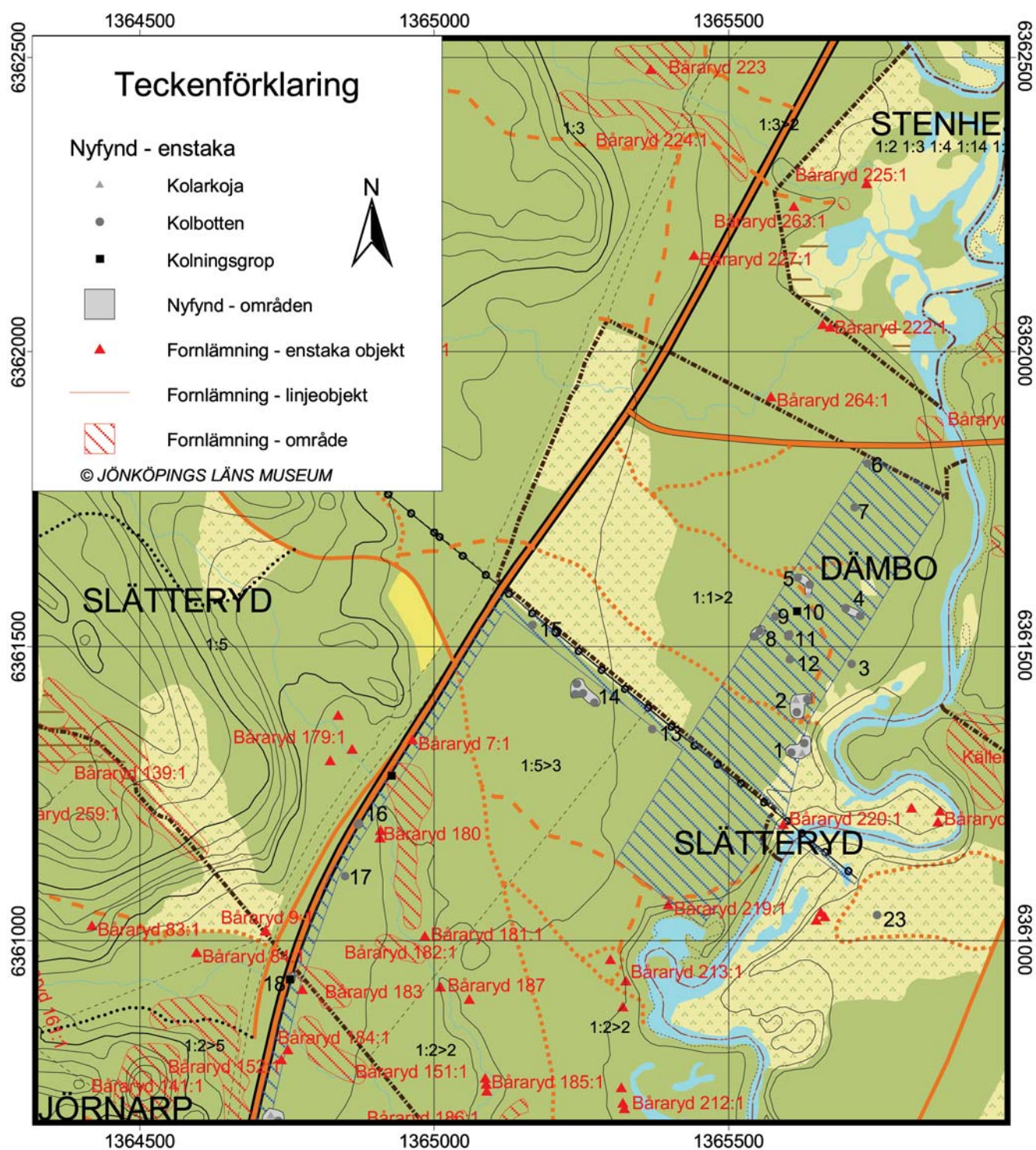
7 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 14 m i diameter och 0,2-0,5 m hög. Omges av dike/ränna ca 1-1,5 m bred och 0,3 m djup.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

8 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 30x20 m (NO-SV) bestående av två kolbottnar. I områdets södra del är en kolbotten, rund ca 17 m i diameter och 0,1-0,3 m hög. Denna omges

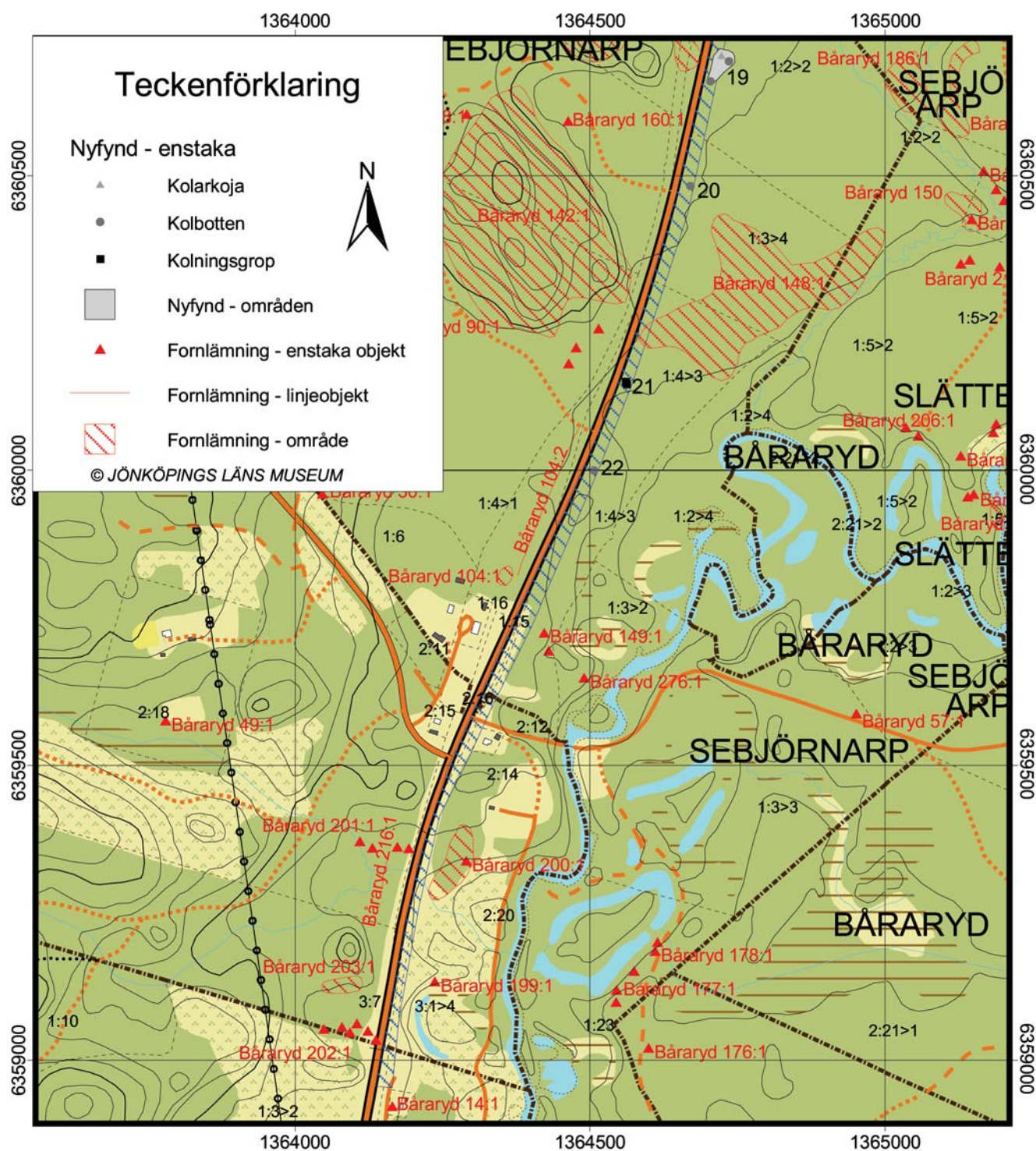
Figur 4. Karta över nypåträffade lämningar (norra delen).

av stybbgropar 2-3 m i diameter och 0,4 m djupa. 10 m norr om denna är kolbotten, rund ca 4,5 m i diameter och 0,2-0,3 m hög.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

9 - Kolbotten

Kolbotten, rund ca 14 m i diameter och 0,2-0,5 m hög. Omges av ränna ca 1-1,5 m bred och 0,3 m djup.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

Figur 5. Karta över nypåträffade lämningar (södra delen).

10 - Kolningsgrop

Kolningsgrop, rund, 3 m i diameter och 0,9 m djup. Gropen omges av vall, ca 1,5-2 m bred och 0,1 m hög.

Åtgärdsförslag: Förundersökning

11 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 20x10-15 m (NO-SV) bestående av två kolbottnar. Kolbottnarna är runda 8 respektive 15 m i diameter och 0,2- 0,5 m höga. Omges ställvis av rännor 3-6 m långa och 1-1,5 m breda samt 0,3-0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

12 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 12 m i diameter och 0,5 m hög. Omges av dike/stybbgropar 1-4 m långa och 1-1,5 m breda samt 0,1-0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

13 - Kolbotten

Kolbotten, rund, 15 m i diameter och 0,3-0,4 m hög. Omgiven av dike 1-2 m brett och 0,3-0,4 m djupt.

Åtgärdsförslag: Kolbotten är belägen 11 m söder om kraftledningen och kan således undvikas. Om den berörs bör en kartering och förundersökning genomföras.

14 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 60x20-35 m (NV-SO) bestående av tre kolbottnar och en kolarkoja. Kolbottnarna är, runda, 11, 12 respektive 18 m i diameter och 0,3-0,4 m höga. Kolbottnarna omges av diken och stybbgropar 1-2 m breda och 0,3-0,4 m djupa. I områdets centrala del är kolarkojgrund, rund (?), 4,5 m i diameter. I S och Ö är ränna ca 1 m bred och 0,2 m djup. Genom de västra kolbottnarna och kolarkojgrunden finns körspår efter skogsmaskin.

Åtgärdsförslag: Ingen åtgärd, berörs inte av nuvarande exploatering.

15 - Kolbotten

Kolbotten, rund, 12 m i diameter och 0,2-0,3 m hög. Omges av stybbgropar 4x1-2 m stora och 0,3-0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ner.

16 - Område med skogsbrukslämningar

Område, ca 15x15 m (N-S) bestående av två kolbottnar. Kolbottnarna är runda, 5 respektive 6 m i diameter och 0,3 m höga. Omges av rännor ca 1 m breda och 0,3 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuell förundersökning efter att skogen tagits ned.

17 - Kolbotten

Kolbotten, rund 16 m i diameter och 0,2 m hög. Omgiven av stybbgropar 1-3x1,5 m stora och 0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Ingen åtgärd, berörs inte av nuvarande exploatering.

18 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 20x15-20 m (N-S) bestående av två kolbottnar och en kolningsgrop. Kolbottnarna är runda, 6 respektive 15 m i diameter och 0,2-0,5 m höga. Kolbottnarna omges av stybbgropar ca 3-3,5x0,5-1 m stora och 0,3 m djupa. 3 m söder om den större kolbotten är kolningsgropen, vilken är oval 4x3 m (SSV-NNO) och ca 1 m djup. Omges av vall ca 2 m bred och 0,1-0,2 m hög. Vid provstickning påträffades kol. Området kan utgöra en del av RAÄ 183.

Åtgärdsförslag: Kartering och förundersökning efter att skogen tagits ned.

19 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 65x20-35 m (NNO-SSV) bestående av två kolbottnar och en kolarkojgrund. Kolbottnarna är runda, 16 respektive 17 m i diameter och 0,3-0,5 m höga. Den nordligaste kolbotten omges av gropar 1-3x1,5 m stora och 0,4-0,5 m djupa. Den sydliga kolbotten omges av rännor ca 4 m lång och 1,5 m bred samt 0,4 m djup. I områdets nordvästra del är kolarkojgrund, vilken är oval 5x4 m (SÖ-NV) bestående av 1-3 m breda och 0,3 m höga jordvallar, med en öppning i sydväst.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

20 - Kolbotten

Kolbotten, rund, 12 m i diameter och 0,4 m hög. Omges av stybbgropar ca 3x2 m stora och 0,4 m djupa.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

21 - Område med skogsbrukslämningar

Område, ca 17x11 m (NV-SO) bestående av två kolningsgropar. Den norra kolningsgropen är oval, 2x1,5 m stor och 0,5 m djup. Omges till största delen av vall ca 1 m bred och intill 0,1 m hög. 2 m sydöst om denna är ytterligare kolningsgrop, vilken är oval, 3x1 m stor och 0,3 m djup. I sydväst är en vall ca 1 m bred och 0,1 m hög.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

22 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 12 m i diameter och 0,4 m hög. Omges av ränna ca 1-3 m bred och 0,1-0,3 m djup. Skadad av stickväg.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

23 - Kolbotten

Kolbotten, rund, ca 14 m i diameter och 0,4-0,5 m hög, svagt välvd profil. Omges av ränna 1-1,5 m bred och 0,2-0,3 m djup.

Åtgärdsförslag: Ingen åtgärd, berörs inte av nuvarande exploatering.

Båraryd RAÄ 7 - Milsten

Milsten av huggen kalksten, 0,85 m hög och 0,4 m bred samt 0,08 m tjock, avsmalnande uppåt med rundad topp. Framsidan är fint och baksidan är grovt huggen. Ur stenens övre norra kant är en skärva bortslagen. Mot vägen är 1/4 MIL inskrivet. Milstenen står på en sockel byggd av gråsten ca 1,4x1,4 m stor och 1 m hög. Milstenen flyttades 1978 i samband med vägomläggningen.

Åtgärdsförslag: Milstenen bör få stå kvar nära vägen men om den behöver flyttas kan detta accepteras under förutsättning att den placeras så att den syns tydligt från vägen.

Båraryd RAÄ 148 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 500x175 m (ÖNÖ-VSV) bestående av 3 kolningsgropar, 17 kolbottnar och 5 kolarkojgrunder. Kolningsgroparna är närmast kvadratiska 2-3 m stora och 0,6 m djupa med en vallar runt groparna. Kolbottnarna är runda, 9-14 m i diameter och 0,25-0,5 m höga samt helt eller delvis omgivna av rännor eller avlånga gropar. Kolarkojgrunderna är vanligen U-formade 4x2 m och intill 0,5 m höga, med en liten försänkt golvyta ca 3x1 m.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

Båraryd RAÄ 180 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 260x10-40 m (N-S) bestående av ca 12 kolningsgropar vilka är närmast kvadratiska 2-3 m i sida och 0,6-0,9 m djupa. Runt groparna är vallar, 1-2 m breda och 0,1-0,2 m höga. För vidare beskrivning se fornminnesregistret.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

Båraryd RAÄ 183 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 100x20-40 m (NV-SÖ) bestående av en kolningsgrop, fyra kolbottnar och en kolarkojgrund. Kolningsgropen är närmast kvadratisk ca 3 m i sida och 0,8 m djup. Gropen omges av vall ca 2 m bred och 0,2 m hög. Kolbottnarna är runda, 8-13 m i diameter. Kolarkojgrunden är hästskoformad ca 5x3 m stor. För närmare beskrivning se fornminnesregistret.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen lämnas utan åtgärd.

Båraryd RAÄ 184 - Område med skogsbrukslämningar

Område ca 125x10-20 m (NV-SÖ) bestående av sex kolningsgropar, belägna på 0-30 m inbördes avstånd, vanligen 15-25 m. Groparna är närmast kvadratiske 2-3 m i sida och 0,6-0,8 m djupa. Groparna omges av vall 1-2 m bred och 0,1 m hög. För närmare beskrivning se fornminnesregistret.

Åtgärdsförslag: Kartering och eventuellt förundersökning efter att skogen tagits ned. Om arbetsområdet anläggs i direkt anslutning till vägen kan eventuellt lämningen kvarlämnas utan åtgärd.

Båraryd RAÄ 220 - Kolningsgrop (?)

Kolningsgrop (?) rund ca 2 m i diameter och 0,5 m djup. Gropen omges av vall, intill 1,5 m bred och 0,1 m djup.

Åtgärdsförslag: Förundersökning

Sammanfattande åtgärdsförslag

Vid den arkeologiska utredningen har ett flertal lämningar efter kolning påträffats. Dessa utgörs av kolningsgropar, kolbottnar och kolarkojgrunder. Kolbottnarna är runda och därmed troligen av så kallad resmiletyp. Inom området för vattentäkterna bör en kartering och förundersökning göras av samtliga lämningar utom nummer 1 som anses alltför skadad av markberedning för att kunna ge noggon vetenskaplig information. Inom område för vattenledningen bör en noggrannare kartering och utmärkning av lämningarna göras för att närmare kontrollera om dessa kommer att beröras. Möjligen kan ledningsdragningens område justeras så att lämningarna kan undvikas

Länsstyrelsen beslutar om ytterligare åtgärder.

Sammanfattning

Jönköpings läns museum har genomfört en arkeologisk utredning etapp 1 inom område för planerad vattenledning samt vattentäkt. Vid utredningen genomfördes en kart- och arkivstudie där 24 indikationer/objekt noterades i utredningsområdets närhet. Vidare genomfördes en fältinventering där 23 olika objekt noterades och registrerades. Den planerade exploateringen berör även sex kända lämningar. En lämning består av en milsten och samtliga övriga lämningar är spår efter kolning både i kolningsgrop och i resmila med tillhörande kolarkojgrunder.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens tillstånd:	431-11624-04
Jönköpings läns museums dnr:	283/04
Beställare:	Gislaveds kommun, Tekniska kontoret
Fält- och rapportansvarig:	Fredrik Engman
Personal:	Jan Borg, Fredrik Engman och Aadel Vestbö-Franzén
Fältarbetstid:	04-10-19–04-10-19
Län:	Jönköpings län
Kommun:	Gislaved och Gnosjö kommuner
Socken:	Båraryd och Källeryds socknar
Fastighetsbeteckning:	Dämbö 1:1, Slätteryd 1:5 m fl
Belägenhet:	Ekonomiska kartans blad 6D 1c, 6D 2c och 6D 2d
Koordinater:	Utredningsområdets S del x6358950 y 1364160, N-del x6351800 y1365730
Undersökningsyta:	Vattenledning: 4 km lång och 15 m bred Vattentäkt: ca 16 ha
Fornlämningsnummer:	Båraryd RAÄ 7, 148, 180, 183, 184 och 220
Fornlämningstyp och tidsperiod:	Områden med skogsbrukslämningar (kolningsgropar kolbottnar och kolarkojgrunder), milsten. Datering järnålder - historisk tid

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

Referenser

Tryckta källor

- Frykman, B. 1981. *Fasta fornlämningar och förhistoriska miljöer 2. Översiktlig fornlämningsanalys Jönköpings län*. Riksantikvarieämbetet, Fornminnesinventeringen PM och arbetshandlingar 1981:21. Stockholm.
- Gustafsson, A. 1997. *Särskild arkeologisk utredning. För ny vägsträckning av väg 611, bro över Nissan, Dämbo 1:1, Slätteryd 1:3, Hagelstorp 7:1 & 10:1, Båraryds och Källeryds socknar, Gislaveds och Gnosjö kommuner*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 1997:21. Jönköping.
- Gustafsson, A. 1998. *Arkeologisk förundersökning. Mesolitisk boplatz vid Nissan, Väg 611 - bro över Nissan. Båraryds socken och Gislaveds kommun*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 1998:27. Jönköping.
- Rietz, J.E. 1962. *Svenskt dialektlexikon. Ordbok öfver svenska allmogespråket*. Lund.

Arkiv

Jönköpings läns museums antikvarisk topografiska arkiv

Kartunderlag

Båraryds socken:

- Akt nr 8, Östra Båraryd, storskifte, J. Montelin, 1816.
- Akt nr 23, Östra Båraryd, laga skifte, Aug. Engström, 1850.
- Akt nr 24, Slätteryd, laga skifte, J. M. Bergström, 1849.
- Akt nr 27, Sebjörnarp, laga skifte, T. J. Ryberg, 1854.
- Akt nr 28, Mo, laga skifte, J.E. Strömbom, 1855.

Källeryds socken:

- Akt nr 6, Bäckshult, storskifte, J. Allvin, 1822.
- Akt nr 26, Bäckshult, laga skifte, W. Schreeber, 1901.

Tabell över fornminnesregistret och nypåträffade lämningar

Objekt- / RAÄnr	Typ av lämning	Antal	Fastighet	Antikvarisk bedömning	Anmärkning
Ny					
1	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
2	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
3	Kolbotten	1	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
4	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
5	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
6	Kolbotten	1	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
7	Kolbotten	1	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
8	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
9	Kolbotten	1	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
10	Kolningsgrop	1	Dämbo	Fast fornlämning	
11	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
12	Kolbotten	1	Dämbo	Övrig kulturhistorisk lämning	
13	Kolbotten	1	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
14	Område m skogsbrukslämningar	4 kolbottnar	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
15	Kolbotten	1	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	
16	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	
17	Kolbotten	1	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
18	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 1 kolbotten	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Möjligen del av Båaryd 183
19	Område m skogsbrukslämningar	2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Sebjörnarp	Övrig kulturhistorisk lämning	
20	Kolbotten	1	Sebjörnarp	Övrig kulturhistorisk lämning	
21	Område m skogsbrukslämningar	2 kolningsgropar	Sebjörnarp	Fast fornlämning	
22	Kolbotten	1	Sebjörnarp	Övrig kulturhistorisk lämning	
23	Kolbotten	1	Bäckshult	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båaryd					
Båaryd 7	Milsten	1	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs av utredningen
Båaryd 8	Domarring	1	Sebjörnarp	Fast fornlämning	Berörs ej
	Domarring	1			
Båaryd 10	Rösebotten	1	Båaryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båaryd 14	Milsten	1	Norra Mo	Fast fornlämning	Berörs ej

Objekt- / RAÄnr	Typ av lämning	Antal	Fastighet	Antikvarisk bedömning	Anmärkning
Båraryd 151	Område m skogsbrukslämningar	2 kolningsgropar 7 kolbottnar 2 kolarkojgrunder	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 152	Område m skogsbrukslämningar	3 kolningsgropar 9 kolbottnar 2 kolarkojgrunder	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 158	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 3 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 159	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 2 kolbottnar	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 160	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 6 kolbottnar 2 kolarkojgrunder	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 175	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 1 kolbotten	Henja	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 176	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Östra Båraryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 177	Område m skogsbrukslämningar	3 kolningsgropar	Sebjörnarp	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 178	Område m skogsbrukslämningar	2 kolningsgropar	Sebjörnarp	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 179	Område m skogsbrukslämningar	3 kolningsgropar 1 kolbotten 1 kolarkojgrund	Slätteryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 180	Område m skogsbrukslämningar	12 kolningsgropar 1 kolbotten	Slätteryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	
Båraryd 181	Blästplats	1 slagghvarp	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 183	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 4 kolbottnar	Sebjörnarp, Slätteryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	
Båraryd 184	Område m skogsbrukslämningar	6 kolningsgropar 2 kolbottnar 1 kolarkojgrund	Sebjörnarp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	
Båraryd 185	Blästbrukslämning	1 slagghvarp 2 kolningsgropar	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 186	Område m skogsbrukslämningar	8 kolningsgropar	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej

Objekt- / RAÄnr	Typ av lämning	Antal	Fastighet	Antikvarisk bedömning	Anmärkning
Båraryd 223	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 5 kolbottnar 2 kolarkojgrunder	Slätteryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 224	Område m skogsbrukslämningar	9 kolningsgropar 5 kolbottnar 3 kolarkojgrunder	Slätteryd	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 225	Stenåldersboplat	1	Stenshestra	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 227	Kolningsgrop	1	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 236	Plats m namn och tradition	1	Östra Båraryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 246	Stenåldersboplat	1	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 255	Kolningsgrop	1	Sebjörnarp	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 257	Fossil åkermark	1	Sebjörnarp	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 258	Fossil åkermark	1 röjningsröseområde	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 259	Plats m namn	1	Slätteryd	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 260	Tjärränna, plats för	1	Sebjörnarp	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 263	Kolningsgrop	1	Stenshestra	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 264	Kolningsgrop	1	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 266	Kolningsgrop	1	Slätteryd	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 270	Fornlämningsliknande bildning	1	Henja	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Båraryd 276	Kolningsgrop	1	Sebjörnarp	Fast fornlämning	Berörs ej
Båraryd 277	Gränsmärke	1 femstenarör	Gislaved	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd					
Källeryd 50	Område m skogsbrukslämningar	3 kolningsgropar	Bäckshult	Fast fornlämning	Berörs ej
Källeryd 52	Område m skogsbrukslämningar	5 kolningsgropar 1 kolbotten	Bäckshult	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd 53	Minnessten, uppg om	1	Bäckshult	Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd 54	Område m skogsbrukslämningar	15 kolningsgropar 3 kolbottnar	Bäckshult	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd 56	Område m skogsbrukslämningar	6 kolningsgropar ? kolbottnar	Bäckshult, Hagelstorp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd 57	Område m skogsbrukslämningar	4 kolningsgropar	Hagelstorp	Fast fornlämning	Berörs ej
Källeryd 58	Område m skogsbrukslämningar	1 kolningsgrop 1 kolbotten 1 kolarkojgrund	Hagelstorp	Fast fornlämning Övrig kulturhistorisk lämning Övrig kulturhistorisk lämning	Berörs ej
Källeryd 59	Område m skogsbrukslämningar	5 kolningsgropar	Hagelstorp	Fast fornlämning	Berörs ej
Källeryd 60	Kolningsgrop	1	Hagelstorp	Fast fornlämning	Berörs ej